

POŽADAVKY NA VELENÍ KOALIČNÍM SVAZŮM V OPERACÍCH

Velká vlastenecká válka svědčí o řadě příkladů velení vojskům spojeneckého složení. V operacích, počínaje rokem 1943, působily společně se Sovětskou armádou polské a československé svazy a svazky a v závěrečném období války – bulharská, rumunská, maďarská a jugoslávská vojska. Ve válce proti Japonsku, na Dálném východě, bojovala se Sovětskou armádou vojska Mongolské lidové republiky.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války obohatily i praxi poválečných společných cvičení armád bratrských socialistických zemí – členských států Varšavské smlouvy.

V míru operační svazy spojeneckého složení nejsou vytvořeny. Mohou být zformovány při přípravě operace, při jejím zahájení nebo v průběhu bojové činnosti. **Spojenecké složení může mít front i armáda, případně některé svazky druhů vojsk** (letecké, dělostřelecké, ženijní). Složení těchto svazů určuje hlavní velitel spojených ozbrojených sil nebo hlavní velitel na válčišti na základě vojensko-politických jednání a dohod sprátcených zemí, přičemž je snaha zachovat zásadu, že největší část operačního svazu spojeneckého složení bude mít jednu státní příslušnost, menší část pak mohou tvořit vojska ostatních sprátcených států.

Požadavky na velení koaličním svazům vyplývají z objektivní skutečnosti, z faktorů, které mají vliv na velení vojskům. Je zapotřebí, aby podle určení a obsahu měly kvalitativní i kvantitativní ukazatel (prvky), jež umožňují vytvořit představu o souladu stavu velení vojskům těmito objektivními faktory. Přitom je nutné zdůraznit, že charakteristickým rysem současného období rozvoje vojenství je nepřetržitě zvyšování požadavků na velení vojskům. Toto zvyšování musí za všech podmínek zabezpečovat plné využití bojových možností vojsk a splnění jim stanovených úkolů, je žádoucí, aby bylo operativní, odolné, nepřetržitě, pružné, utajené, ale i pevné.

Důležitou **podmínkou operativnosti velení** je nutnost trvalého udržování systému velení koaličnímu uskupení vojsk na vysokém stupni bojové pohotovosti, převyšujícím bojovou pohotovost vojsk, zabezpečujícím splnění všech funkčních povinností velitelů a orgány velení prakticky ještě před zahájením válečného konfliktu.

Narůstající rozsah opatření velení svazům koaličního složení ve strategické operaci na válčišti při současném zkrácení lhůt na jejich realizaci vyžaduje vysokou operativnost, která spočívá ve schopnostech a umění jak hlavního velení na válčišti, tak i velitelů svazů a jejich štábů řešit úkoly, spojené s přípravou operace, ve zkrácených lhůtách, rychle reagovat na změny situace, efektivně využívat bojové možnosti vojsk koaličního složení a včas ovlivňovat vedení operace v zájmu úspěšného splnění stanovených cílů. Základ tohoto požadavku tvoří předstížení nepřítelů jak v myšlenkových procesech, tak i v činnosti vojsk.

Tento požadavek je aktuální v současné době a jeho důležitost se ještě zvyšuje v případě příští možné války, ve které bude převládat nebývalý prostorový rozmach, dynamika bojové činnosti s účastí značného množství koaličních vojsk. Splnění tohoto požadavku je možné za předpokladu včasného, již v míru vytvořeného jednotného systému orgánů velení, všestranné jejich přípravy, míst velení, spojovacích soustav, automatizovaných systémů, tzn. **centralizovaného velení** svazům koaličního složení odshora dolů. Bez správného chápání a řešení těchto otázek není možné včas ani vytvářet potřebná uskupení vojsk (zejména bereme-li v úvahu rozdílnou organizaci a nestejné bojové možnosti vojsk různých armád), cílevědomě plánovat operace ani včas nasměrovat úsilí vojsk k plnění operačně strategických a strategických úkolů.

Přitom ovšem je třeba mít na paměti, že centralizace velení nesmí svazovat iniciativu podřízených a prakticky je nutit pasívně očekávat pokyny a nařízení od nadřízeného štábu. To zvýrazňuje i ta skutečnost, že při vedení bojové činnosti na jednotlivých směrech, zejména při odtržení od hlavních sil, bude naopak hlavní metodou velení decentralizace.

Hlavní zásady a požadavky na velení svazům koaličního složení jsou obecně platné. Jsou určeny společnou vojenskou doktrínou členských států Varšavské smlouvy.

Pevnost velení je určována schopností velitelů a orgánů velení koaličních svazů plnit svoji funkci ve složité, dynamické situaci, za podmínek, kdy nepřítel bude působit na náš systém velení jadernými i vysoce přesnými zbraněmi, letectvem, diverzní průzkumnými skupinami i radioelektronickými prostředky.

S pevností velení je spojen požadavek jeho **nepřetržitosti**, který plníme včasným rozvinutím míst velení, zabezpečením jejich životaschopnosti a manévrovosti, spolehlivou ochranou elektronických prostředků velení před radioelektronickým působením nepřítele. Považuji za nutné zdůraznit, že při zabezpečení nepřetržitosti a pevnosti velení koaličním svazům budou důležitou úlohu plnit i **operační skupiny**. Aby mohly tyto skupiny plnit odpovědně svoji úlohu, měly by být vytvářeny již v míru, vybavit je potřebným materiálem, zejména spojovacím, zařazovat do nich nejprůpravenější generály a důstojníky se znalostí cizích jazyků.

Pevnost velení i v podmínkách velení svazům koaličního složení spočívá v roz-

hodném a nekompromisním prosazení přijatého rozhodnutí na všech stupních do posledního vykonavatele tohoto rozhodnutí.

Pružnost velení je určována jeho rychlostí a včasným upřesněním dříve přijatého rozhodnutí, bojových úkolů i úkolů součinnosti zejména při náhlých změnách situace.

Utajení velení předpokládá uskutečnění řady organizačních a technických opatření, aby byl uchráněn systém velení před nepřítelem, všechna opatření velení svazům koaličního složení, prováděná jak v období přípravy, tak i v průběhu vedení strategické operace na válčišti.

Je zapotřebí, aby popisované požadavky respektovaly **zvláštnosti**, které se při organizaci velení a jeho zabezpečení svazům koaličního složení vyskytují, jež objektivně jsou. Myslím, že nejdůležitější z nich jsou:

- podřízení koaličních vojsk jednomu velení za podmínek, kdy zásobování a materiální zabezpečení vojsk je prováděno orgány daného státu,
- určité rozdíly v technickém vybavení, které mohou existovat,
- rozdíly v organizační struktuře, prostředcích velení, metodách práce orgánů velení,
- jazykové rozdíly, atd.

Vojska několika států, která vytvářejí složení koaličního operačního svazu, jsou podřízována veliteli tohoto svazu. Národní velení přitom plní zásobovací funkce a zabezpečuje přípravu vojsk k bojové činnosti. Doplnování svazků a útvarů vojáky, technikou a zbraněmi nebo proviantem a PHM půjde zpravidla rovněž po národní podřízenosti.

Tyto zvláštnosti vyžadují, aby byly předem rozděleny funkce a vzájemné vztahy mezi velitele a orgány velení operačního svazu koaličního složení a orgány národního velení. K dosažení sladění práce může být výhodná **vzájemná výměna operačních skupin** zmíněných orgánů.

Jak již bylo uvedeno a zkušenosti z Velké vlastenecké války a praxe společných cvičení armád členských států Varšavské smlouvy to potvrzují, **velitel a jemu podřízené orgány velení operačního svazu koaličního složení budou zpravidla příslušníky toho státu, ze kterého je podstatná část vojsk daného operačního svazu.**

Velitel svazu koaličního složení odpovídá plně hlavnímu velení za splnění bojových úkolů vojsky tohoto svazu. K zabezpečení velení vyčleněným vojskům jsou vysílány ze štábů těchto armád **představitelé nebo styčné skupiny** s potřebnými spojovacími prostředky ke štábu operačního svazu. Štáb svazu koaličního složení může obdobné skupiny vysílat také. K úkolům představitelů (styčných skupin) může patřit: zajišťování (pro velitele a štáb operačního svazu) informací o stavu a zabezpečení vojsk, postupu doplňování a posílení, pomoc v doručení úkolů vojskům, kontrola plnění stanovených úkolů.

V průběhu společných cvičení armád členských států Varšavské smlouvy je praktikováno vysílání styčných skupin generálních štábů a týlových orgánů

bratrských států na místa velení frontů nejen spojeneckého, ale i národního složení. Takovéto styčné skupiny jsou vysílány ke štábům, např. i tehdy, kdy se vojska rozvinují nebo přemísťují na území jiné země.

Skupiny mohou řešit otázky spojené s rozmísťováním a přemísťováním vojsk frontu na území bratrského státu, využíváním spojovacích uzlů a stanic státního spojení pro potřeby frontu a s organizací týlového i silničního zabezpečení vojsk.

V práci orgánů velení svazů koaličního složení mohou vzniknout potíže **z jazykových rozdílů**. Jejich překonání je možné řešit např.: využitím tlumočnicků, komplexním složením styčných skupin vysílaných do svazů bratrských vojsk (vysílat generály a důstojníky, ovládající jazyk dané armády), zpracováním bojových dokumentů na jednotném formuláři, v jednotném jazyku apod. V národních svazech (svazcích) zůstane však pracovním jazykem rodná řeč.

Spojení operačních svazů koaličního složení je organizováno na principu přímé podřízenosti všech národních svazů a svazků danému veliteli, podle obecně platných zásad. K vybudování a zabezpečení spojení v operacích jsou používány spojovací uzly a stanice státních sítí bratrských zemí. Způsob využívání je předem plánován a dohovořen a odpovídajícími orgány bratrských států. **Princip organizace spojení** – nadřízený k podřízenému, pravý soused k levému – zůstává plně platný i pro jeho budování v operačních svazech koaličního složení. Zabezpečení součinnostního spojení můžeme řešit: vysláním styčných skupin vybavených spojovacími prostředky s jejich obsluhou nebo samostatně na místa velení svazů (svazků) spřátelené armády, vybudováním spojení mezi svazy a svazky národních armád vzájemnou výměnou národních obsluh z každé země, přičemž spojovací prostředky jsou vyčleňovány až na místě.

První operace svazů koaličního složení mohou plánovat vojenské okruhy (skupiny vojsk) nebo přímo generální štáby států, ze kterých je stanoveno velitelství těchto svazů. Bojové úkoly národním svazům, do jejich vyčlenění pod společné velení, jsou doručovány cestou příslušného generálního štábu, a to zvláštní směrnici hlavního velení na válčišti. Plánování operace (bojové činnosti) a metody předávání bojových úkolů v průběhu války ve svazech spojeneckého i národního složení budou analogické.

Všechny směrnice, rozkazy a nařízení, **předávané ústně, je nezbytné potvrdit písemně v jednotném, přijatém jazyku**. Velitel a štáb svazu koaličního složení jsou povinni správně pochopit úkol stanovený svazu (svazku) jiného bratrského státu. Toto ustanovení je velmi důležité z hlediska jazykových rozdílů, které by jinak mohly vést k nepřesnostem v pojetí a podrobnostech stanovených úkolů. Velký význam pro předávání bojových úkolů má i **určení jednotných signálů** zvláště v oblasti bojové pohotovosti vojsk, zahájení bojové činnosti a její přechod na použití jaderných zbraní apod.

K zabezpečení velení je důležité mít **jednotné formy** bojových dokumentů

a topografických map, situační značky, signály pro velení, stejnou operačně taktickou terminologií apod. Toho můžeme dosáhnout i zaváděním sjednocených řádů, předpisů, příruček a instrukcí, společnou přípravou generálů a důstojníků bratrských zemí v učilištích, vojenských vysokých školách a vojenských akademiích prováděním cvičení s orgány velení vojskům spojeneckého složení a dalšími opatřeními.

K velení vojskům koaličního složení je vhodné využívat **grafické a formalizované bojové dokumenty**. Grafické dokumenty jsou nejnázornější, obsahují málo textu, což znamená, že vyžadují menší překlad a v podstatě se i vyhnou chybám při jejich ujasňování. Použití formalizovaných bojových dokumentů orgány velení bratrských armád má mnohem větší výhody, než když se tyto používají v rámci jedné národní armády. Výhody se projeví zvláště tehdy, je-li třeba přeložit bojové dokumenty z jednoho do druhého jazyka. Vzhledem k tomu, že ve formalizovaném bojovém dokumentu jsou konstantní informace již v národním jazyce daného účastníka, zbývá přeložit pouze proměnnou (doplňovanou) informaci.

Při přípravě a vedení operací svazu spojeneckého složení je nutné mít na zřeteli **politické a národní zvláštnosti** bratrských zemí, bojové složení, stupeň bojové pohotovosti a další faktory, které charakterizují stav a bojové možnosti svazků a svazů ozbrojených sil těchto zemí.

Při přípravě operace budou mít osobitosti velení vojskům své místo ve všech opatřeních. Při **ujasňování obdrženého úkolu** je zapotřebí, aby si velitel svazu vymezil nejen úlohu a místo svazu při plnění úkolů strategické (frontové) operace, ale i svazů (svazků) spojeneckých zemí, které jsou v jeho sestavě. Současně s tím je povinen stanovit **způsob součinnosti** se sousedy a vojsky PVO při plnění stanoveného úkolu.

Zabezpečení těsné **součinnosti** vojsk koaličního operačního svazu vyžaduje již v míru realizaci řady přípravných prací. Obecné, základní otázky součinnosti mezi spojeneckými svazy mohou být také řešeny na společných cvičeních s vojsky, štábních cvičeních, polních výjezdech velitelských a štábních orgánů. Soudím, že otázky součinnosti však mohou být nejlépe rozpracovány při osobní účasti funkcionářů svazu na přípravě operace.

Velení vojskům spojeneckého složení **v průběhu operace** je založeno na obecných zásadách s přihlédnutím k požadavkům, které vyplývají ze specifických zvláštností procesů velení v bratrských armádách.

Trvalým úkolem velení operačním svazům koaličního složení je včasné vykonání všech opatření k obnovení bojeschopnosti vojsk, náhradě ztrát osob, zbraní a bojové techniky, neboť toto je prováděno podle principu národní příslušnosti.

Při **obnovování narušeného velení vojskům** je nezbytné přihlédnout k tomu, že i dočasné předání velení svazu spojeneckého složení nemůže být vždy uskutečněno pro jazykové rozdíly i pro možný nedostatek odpovídajících spojovacích prostředků.

Praxe operačních cvičení Spojených ozbrojených sil armád členských států Varšavské smlouvy svědčí o tom, že efektivní velení vojskům svazů koaličního složení je dosahováno trvalou vysokou bojovou pohotovostí orgánů velení spojeneckých svazů, svazků, útvarů a jednotek, zabezpečujících jejich práci, vysokou centralizací orgánů velení, znalostí reálné situace, správným přijetím rozhodnutí, jasným stanovením úkolů podřízeným, včasným rozvinutím míst velení, zabezpečením jejich práce v jakékoli situaci a respektováním všech zvláštností spojeneckých štábů a vojsk.

Ke splnění stanovených úkolů a zvýšení odborné připravenosti velitelů a štábů dále prohlubovat studium a znalosti operačního umění, nových otázek a požadavků na vedení bojové činnosti a plně je využívat v přípravě a praktickém provádění nácviků a cvičení. Tvůrčím způsobem uplatňovat a dále rozvíjet pozitivní zkušenosti a závěry z provedených spojeneckých, velitelsko-štabních a taktických cvičení.

(Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1988–1989)
